

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА АҚПАРАТТЫҚ- КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Молдабаева Зухра Мирамбековна

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті

Жолдасова Назира Женисовна

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті

Аннотация. В данной статье одним из наиболее эффективных путей развития сферы образования является информатизация образования, поясняются вопросы применения информационных технологий в системе образования. Применение информационных технологий в преподавании казахского языка - это необходимость, которая способствует совершенствованию практических навыков и умений; позволяет эффективнее организовать самостоятельную работу и индивидуальный процесс обучения; повышает интерес к занятиям; активизирует познавательную деятельность учеников, развивает интеллектуальные творческие способности.

Abstract. In this article, one of the most effective ways to develop the field of education is the informatization of education, explains the issues of using information technology in the education system. The use of information technologies in teaching the Kazakh language is a necessity that contributes to the improvement of practical skills and abilities; allows you to more effectively organize independent work and an individual learning process; increases interest in classes; activates the cognitive activity of students, develops intellectual creativity.

Ключевые слова: *инновационная технология, обучение, образование, мультимедийная презентация.*

Оқу процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану қазіргі заманғы мектептегі білім берудің өзекті мәселесі болып саналады. Бүгінгі таңда кез-келген мектеп пәні бойынша әр мұғалім АКТ-ны қолдана отырып сабақ дайындап, өткізе алуы керек, өйткені қазір мұғалімге сабақты жарқын әрі қызықты етуге мүмкіндік берілді.

Жалпы білім беретін орта мектептердегі заманауи сабақ туралы педагогикалық практика тәжірибесіне сүйене отырып, біз төмендегідей жетекші идеяны анықтадық: сабақта оқушының рөлін пассивті тыңдаушыдан оны оқу процесіне белсенді қатысушы ету.

Осыған байланысты сабақтың қарқындылығын, оның нақтылығын арттыру мәселесі туындайды. Бұл мәселені шешудің бір жолы заманауи ақпараттық технологиялар болуы мүмкін.

Оқу процесіне АКТ енгізу екі негізгі бағытқа ие:

«Біріншісі, компьютер оқу процесіне оқыту жүйесінің дәстүрлі әдістері шеңберінде «қолдау» құралы ретінде енгізіледі. Бұл жағдайда компьютер оқу процесін күшейту құралы ретінде әрекет етеді.

Екіншісі, бұл іс жүзінде оқу процесін кең мағынада технологияландыру, оқытудың компьютерлік-ақпараттық модельдерін әзірлеу және енгізу Оқытудың заманауи техникалық құралдарын қолдану қажетті нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді» [Амандыкова, 2007; Садуова, 2006]

Табысты оқытудың маңызды компоненттерінің бірі - оқушының мотивациясы. Сабақтарда заманауи ақпараттық технологияларды қолдану кез-келген жастағы оқушы үшін оқуды жарқын, есте қаларлық, қызықты етеді, тақырыпқа эмоционалды оң көзқарас қалыптастырады.

Ақпараттық технологияларды қолдану мақсаттары:

1. Білім алушының жеке басын дамыту, ақпараттық қоғам жағдайында дербес өнімді қызметке дайындау:

- компьютермен қарым-қатынас ерекшеліктеріне байланысты сындарлы, алгоритмдік ойлауды дамыту;

- репродуктивті белсенділіктің үлесін азайту арқылы шығармашылық ойлауды дамыту;

2. Қазіргі қоғамды ақпараттандыруға негізделген әлеуметтік тапсырысты іске асыру: ақпараттық технологиялар арқылы білім алушыларды тәуелсіз танымдық қызметке дайындау.

3. Оқу-тәрбие процесін ынталандыру:

- ақпараттық технологиялардың мүмкіндіктерін іске асыру есебінен оқыту процесінің сапасы мен тиімділігін арттыру;

- танымдық белсенділікті белсендіру ынталандыруларын анықтау және пайдалану.

Қазақ тілінің мектеп курсын оқуда компьютерді пайдалану негізделген бірнеше негізгі бағыттарды бөліп көрсетуге болады:

- лингвистикалық құбылыстар туралы көрнекі түсінік;

- емле мен тыныс белгілерін зерттеу;

- тестілік бақылау жүйесі;

- ҰБТ және сынақтарға дайындық.

Компьютерді кеңінен қолдану оқуды көрнекі, түсінікті және есте қаларлық етеді.

Тестілеу жүйесін қолдана отырып, мұғалім оқушының білімін тексере алады, сонымен қатар баланың өзі материалды игеру дәрежесін басқара алады.

АКТ қолдану формалары.

1. Дайын электронды өнімдерді пайдалану мұғалім мен оқушының белсенділігін арттыруға, пәнді оқыту сапасын арттыруға мүмкіндік береді; көрнекілік принципін өмірге әкеледі.

2. Мультимедиялық презентацияларды пайдалану. Презентация - кестелер, диаграммалар, суреттер, иллюстрациялар, аудио және

бейнематериалдар ўсинылуы мўмкин слайд тўриндеги материалды беру формасы [Садуова, 2006].

Презентация оқу материалын жан-жақты қўрылымдық ақпаратпен толтырылған жарқын тїрек кескіндер жўйесї ретїнде ўсинуға мўмкіндік бередї.

Бўгїнгї таңда мен Қазақ тїлі сабақтарына арналған жеке тақырыптар бойынша бїрқатар презентациялар әзїрледїк. Сонымен қатар, сабақтарды дайындау және өткізу кезїнде қолдануға болатын оқушылар жасаған презентациялардың кейбїрі жинақталған. Бїз оларды әрї қарай пайдалану ўшін презентациялар банкїн қўрамыз.

Өз тәжірибемде қолданамын:

1. Жалпылау сабақтары.

Презентацияның көмегімен сїз жалпылама сабақтарды дайындай аласыз. Сабақтың бұл тўрїнің мїндетї талдау процесїнде жасалған барлық бақылауларды тақырыпты бїртўтас қабылдау жўйесїне жинау, бїрақ терең тўсіну деңгейїнде, қазїрдің өзїнде қозғалған мәселелерден асып, бўкіл тақырыпты эмоционалды тўрде қамту. Диаграммалар, кестелер, материалдың тезистїк орналасуы уақытты ўнемдеуге және ең бастысы, зерттелген материалды тўтастай ўсинуға мўмкіндік бередї. Сонымен қатар, қорытындылар мен схемалар оқушылардың талқылауынан немесе сауалнамасынан кейїн бїртїндеп пайда болуы мўмкин. Мўғалїм презентацияның арқасында класс жўмысын ўнемі бақылай алады.

Осылайша, оқушыларда мемлекеттїк бїлім беру стандарттарымен ўсинылатын негїзгї қўзыреттїліктер қалыптасады:

- қызығушылық тудыратын тақырып бойынша ақпаратты жалпылау, талдау, жўйелеу мўмкіндігї;
- топта жўмыс їстей бїлу;
- әр тўрлі дерекөздерїнен ақпарат таба бїлу;
- коммуникативтїк қўзыреттїлік;
- алынған бїлім мен дағдылардың пайдалылығын тўсіну.

Презентациялармен жўмыс жасауда оқытуға жеке көзқарас жўзеге асырылады, әлеуметтену, жеке тұлғаны өзін-өзі растау процесї белсенді жүредї, тарихи, ғылыми және табиғи ойлау дамиды.

2. Интерактивтї тақтаны пайдалану.

Интерактивтї тақта - қазақ тїлін оқытудың қўнды қўралы. Интерактивтї тақталарды қолдану көптеген қосымша мўмкіндіктерді ашады. Қазақ тїлін ўйрену кезїнде интерактивтї тақтаны пайдалану - бұл пәнге деген қызығушылықты арттырудың, орфографиялық қырағылық пен жалпы сауаттылықты арттырудың тағы бїр қадамы.

Мўғалїмге арналған артықшылықтар :

- оқытушыларға класс орталығынан жаңа материалды тўсїндіруге мўмкіндік бередї;

-мўғалімдерге кез-келген қосымшалар мен веб-ресурстардың үстіне сурет салуға және жазбалар жасауға мүмкіндік беру арқылы импровизация мен икемділікті ынталандырады;

- көп уақыт пен күш жұмсамай және үйренген материалды тексеруді жеңілдетпей, сабақ кезінде жасалған кез келген жазбаларды қоса, тақтадан суреттерді сақтауға және басып шығаруға мүмкіндік береді;

- оқытушыларды оқытудың жаңа тәсілдерін іздеуге шабыттандырады, кәсіби өсуді ынталандырады.

Оқушыларға арналған артықшылықтар:

- сабақтарды қызықты етеді және мотивацияны дамытады;

- ұжымдық жұмысқа қатысуға, жеке дағдыларды дамытуға көбірек мүмкіндіктер береді;

- оқушылар материалды неғұрлым айқын, тиімді және динамикалық беру нәтижесінде неғұрлым күрделі материалды түсіне бастайды;

- оқытудың әртүрлі стильдерін қолдануға мүмкіндік береді, оқытушылар белгілі бір қажеттіліктерге бейімделе отырып, барлық ресурстарға жүгіне алады;

- оқушылар шығармашылықпен жұмыс істей бастайды және өзіне сенімді болады;

- бұл жабдықпен жұмыс істеу үшін пернетақтаның қажеті жоқ, осылайша оқушылардың оқу процесіне қатысуы артады.

Интерактивті тақталар компьютерлік мәдениет енгізген материалды ұсынудың таза презентациялық түрінен аулақ болуға мүмкіндік береді, ескертуден бас тарту арқылы сабақ уақытын үнемдейді. Интерактивті тақталар оқытуға бөлінген уақытты барынша тиімді пайдалануға және жалпы білім берудің тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Бұл технологиялар бойынша жұмыс жалпы білім беру циклінің құрылымын сақтап қана қоймай, білім беру мазмұнының міндетті минимумының талаптарына толық сәйкес келеді, сонымен қатар:

- пәнге танымдық қызығушылықты арттыруға ықпал етеді;

- оқушылардың пән бойынша үлгерімінің өсуіне ықпал етеді;

- оқушыларға өздерін жаңа рөлде көрсетуге мүмкіндік береді;

- дербес өнімді қызмет дағдыларын қалыптастырады;

- әр оқушы үшін сәттілік жағдайын жасауға ықпал етеді.

Қазақ тілі сабақтарында АКТ кез-келген басқа сабақтар сияқты, мүмкін ғана емес, сонымен қатар қажет екеніне сенімдіміз. Біз ақпараттық қоғамда өмір сүріп жатырмыз, сондықтан да ақпаратқа ие адам әлемді иеленеді. АКТ-ны қолдану қазіргі сабақтың мүмкіндіктерін едәуір кеңейтеді, бұған біз АКТ-ны сабақта қолдану арқылы тағы да көз жеткіздік.

Қазақ тілі сабақтарында оқытушылар қолданатын ақпараттық компьютерлік технологиялар:

Интернет ресурстар. Интернет-ресурстарды пайдалану мүмкіндіктері өте зор. Ғаламдық Интернет желісі студенттер мен оқытушыларға Жер шарының кез келген жерінде қажетті кез келген ақпаратты алуға жағдай жасайды.

PowerPoint көмегімен жасалған компьютерлік дәріс-бұл экранда немесе мониторда көрсетілетін ақпараттық объектілердің тақырыптық және логикалық байланысты тізбегі. Дәріс барысында әртүрлі ақпараттық Нысандар қолданылады: суреттер (слайдтар), дыбыстық және бейне фрагменттер. Слайдтармен, суреттермен және басқа демонстрациялық материалдармен жұмыс тиімділігі оларды диаграммалар мен кестелерді көрсетумен толықтырған кезде әлдеқайда жоғары болады. Осындай сабақтардан кейін зерттелген материал студенттердің жадында жарқын сурет ретінде қалады және мұғалімге студенттің танымдық белсенділігін ынталандыруға көмектеседі. Көбінесе аралас типтегі сабақтар өткізіледі, онда үй тапсырмасын сұрау және жаңа материалды түсіндіру бар.

Электрондық оқулықтар. Электрондық оқулықтардың артықшылықтары: біріншіден, олардың ұтқырлығы, екіншіден, компьютерлік желілердің дамуымен байланыстың болуы, үшіншіден, қазіргі ғылыми білімнің даму деңгейіне сәйкестігі. Екінші жағынан, электронды оқулықтар жасау ақпараттық материалды үнемі жаңартып отыру сияқты мәселелерді шешуге де ықпал етеді. Олар сондай-ақ көптеген жаттығулар мен мысалдарды қамтуы мүмкін, әртүрлі ақпарат түрлерін динамикада егжей-тегжейлі суреттейді. Сонымен қатар, электронды оқулықтардың көмегімен білімді бақылау – компьютерлік тестілеу жүзеге асырылады.

Осылайша, білім беруде заманауи технологияларды қолдану оқушылардың жеке басын қалыптастыруға қолайлы жағдай жасайды және қазіргі қоғамның сұраныстарына жауап береді. Интернет желісінің ақпараттық ресурстарын пайдалана отырып, оларды оқу процесіне біріктіре отырып, қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында бірқатар дидактикалық міндеттерді тиімдірек шешуге болады:

әртүрлі күрделілік дәрежесіндегі желі материалдарын тікелей пайдалана отырып, оқу дағдыларын қалыптастыру;

мұғалім немесе оқушы ұсынған желі материалдарын проблемалық талқылау негізінде монологтық және диалогтық сөйлеу дағдыларын жетілдіру;

серіктестердің бірлескен іс-әрекетінің эсселерін, басқа эпистолярлық өнімдерін дайындауға қатыса отырып, серіктестерге жеке немесе жазбаша жауап беру арқылы жазбаша сөйлеу дағдыларын жетілдіру.

Мынадай қорытынды жасауға болады: қазақ тілі сабақтарында компьютерлерді қолдану оқуға деген қызығушылықты арттыру құралдарының бірі болып табылады. Бұл пәнді оқуда жеке қызығушылықты тудырады және кез-келген кезеңде оқудың сәттілігінің маңызды факторы болып

табылады. Бірақ компьютер ешқашан мұғалімді алмастыра алмайды, ол тек оқытудың сапасы мен бақылаудың тиімділігін арттыратын көмекші.

Әдебиеттер:

1. Амандыкова Г. Шет тілін оқыту әдістемесі. Алматы, 2007. 265 б.
2. Садуова Ж. Инновациялық: технологияларды білім беруде қолдану - Алматы: Білім. № 5, 2006. 22-24 б.